
KRÓNIKA

MÁJUSI KIÁLLÍTÁSOK. Nem véletlenül kezdjük májusi művelődési összefoglalónkat a képzőművészeti események ismertetésével, mert az elmúlt hónap folyamán Belgrádban és itt, Vajdaságban is annyi rangos kiállítást rendeztek, mint sokszor hónapokon keresztül sem.

Belgrádban hatalmas érdeklődés előzte meg Joseph Turner (1775—1951) angol festő, minden idők egyik legjobb tájképfestőjének tárlatát. Kisebbségekkel érkezett ugyan a tárlat még 1975-ben, születésének 200. évfordulójára szervezték), de a hosszú várakozás csak növelte az érdeklődést a régi festő kirúgni képei iránt. A kiállításnak nagy sajtóvisszhangja volt. A szín és a fény festésére, mint az impresszionistáknak. 1840-ben már teljesen impresszionista módon festett. Módszere azonos, de szándéka nem, mert az impresszionisták realizáltságon viszonyultak a természethez, Turner viszont lényege szerint vizionárius volt... A békés pittoreszk tájak a fény kihívására föloldódnak, és a színek orgiába csapnak. Velence és Como a színek útján fenségessé válnak. Ez már a természet orfikus ünnepe. A színek önmagukért vannak ebben a turneri vízióban. Fél évszázaddal megelőzte az impresszionistákat, és a couleur pour la couleur a színek útján való fölzsabadulását és a formabontást vezette be a modern művészetbe."

Ugyancsak nagy érdeklődés mellett rendezték meg köztársasági fővárosaink után Belgrádban is Oskar Koschka (1886) osztrák festő, grafikus és költő hét évtizedes grafikus mün-

kásságát bemutató retrospektív tárlatát. A kiállítás a művész munkásságát kronológikus sorrendben mutatja be első litográfiáitól az expresszionista ihletű Bach kantáta-sorozaton keresztül a portrészorozatig s még tovább, a hetvenes évek színes litográfiájáig, amelyek szerzőjüket korunk legnagyobb kolorista művészei sorába állították.

Még hat kiállítást tartottak május folyamán Belgrád képtáiraiban. Ezekről a kiállításokról ír Pavle Vasić ismert művészettörténész a *Politikában* közölt méltatásban. A recenzió számukra azért külön fontosságú, mert a kritikus értéklistas írásában első helyen említi Wanyek Tivadar zrenjanini festőművész, már a múltkorai Krónikánkban is említett, tárlatát. A belgrádi Művelődési Központban kiállított ötven vásznáról megállapítja: Wanyek a „pittura metafisica”-n belül az egyfajta racionalitás irányába sikeresen fejlesztette tovább kompozícióérzékét, és színспекtrumának gazdagsága is még kifejezettebb, mint volt. A zrenjanini festő — írja Vasić — a stílus szempontjából is fölfrissítette festői reperatórióját, igaz, a már általa megadott kereteken belül.

Wanyek belgrádi tárlatával egyidőben nyílt meg Szabadkán a csurgói művésztelep tagjainak kiállítása. A tárlat résztvevői — Bfő Miklós, Boros György, Gyurkovics Hunor, Kerekes Sándor, Magyar János, Petrik Tibor, Torok Sándor, Török István és Zsáki István — két-két alkotással mutatkoztak be, de a tárlat tartalmazza a tíz éve fennálló művésztelep számos

dokumentumát — katalógusokat, plakátokat, cikkeket stb. is. A mostani kiállítás katalógusában Bela Duranci tekint végig az ország első ifjúsági művésztelepének egy évtizedén, megállapítva, hogy „a csurgói művésztelep tíz év alatt többször költözött és végül! fedél nélkül maradt... így a művésztelep ma már nem is telep, hanem művészek csoportja... A fiatalos kezdeményezés mögött egy évtized munkája áll, a csoport tagjai pedig alkotó művészekké fejlődtek, akiknek helyük van képzőművészeti életünkben. Már eddig is számos kiállításukkal népszerűsítették elsősorban a vajdasági művészetet.”

Bela Duranci szabadkai művészettörténész és kritikus nyitotta meg május 22-én Újvidéken az utolsó hónapok egyik leglátogatottabb kiállítását is Pechán Béla verbászi festőművész tárlatát, amelyen a festő a Quo vadis genum humanum?, eddigi legteljesebb sorozatának húsz darabját állította ki. Az erőszak, éhség és halál motívumok jelzik ezeken a nem mindennapi festményeken, hogy az élet valami előreláthatatlan utakon halad. Pechán biblikus és mitologikus alakokkal és eseményekkel igyekszik szólni mai eseményekről, úgy, hogy minden festményében benne rejlik a kérdés: merre tartasz, emberiség? Pechán előtt ugyancsak Újvidéken Milan Keracnak volt jelentősebb tárlata, míg a vajdasági képzőművészek idei tavaszi tárlata a Maticában a vártnál sokkal kevesebb izgalmat hozott.

FESZTIVÁL — KIEMELKEDŐ ALKOTÁS NÉLKÜL. A jugoszláv televízió is úgy tartja magáról, hogy elérkezett a felnőttiség korába, viszont nagykorúságát még saját műsorainak fesztiválján sem bizonyítja. Egy mondatban így summázhatnánk a portorozi tévéfesztiválon látottakat, amelyen az ország nyolc tévéstúdiója találko-

zott — immár tizenharmadszor —, hogy felmutassák a két fesztivál közötti időszakban született legjobb produkcióit a televíziózás úgyszólván minden számottevőbb műfajában. Sajnos az öt fesztiváli kategória (tévététel, dokumentum-, oktató- és szórakoztatóműsor, valamint híradó) egyikeben sem született kiemelkedő alkotás. Elsősorban mégis a tévétételekre vonatkozik ez a megállapítás. Sem esztétikai minőségben, sem a műfaj sajátosságaiban nem következett még be pozitív változás. Tekintettel arra, hogy a portorozi televíziófesztivál eseményeire a következő számunkban még visszatérünk, ezúttal csak a díjakról ejtsünk még néhány szót. A tévétételek versenyében a szövegkönyvért járó díjat Andrej Hieng szlovén író kapta A bolond festő című tévétételekéért, s a legjobb színésznek járó díjat is e dráma főszereplője, Podle Bibič érdemelte ki. A rendezés díja Branko Ivandát, a zágrábi stúdió Kézigránát-per című drámájának rendezőjét illette meg. A másik színészi díjat Nexima Paragusának ítélte oda a bíráló bizottság. A rengeteg kisebb-nagyobb díj közül említük meg a zágrábiak Életben maradni című szolid oktatóműsorukért kiérdemeltet s a Burányi Márta—Póth Imre—Ivan Obrenov újvidéki szerző hármas díját A Tisza virágzása című, ezen a helyen is több ízben méltatott filméért. Bár a szórakoztató műsorok kategóriájában nem osztottak ki minden díjat, mégis elismerésre méltatták Milovan Ilić műsorvezetését a népszerű Tetőtől talpig, valamint Darko Marković rendezését a Kása című animáció filmjében és az újvidéki Đorđe Fišert és Jovan Ristićet a Látogatóban az öreg hölgnél című szórakoztatóműsor szerkesztését. Újságírói díjat az idén Stanko Eder zágrábi, Miljko Sagogli sarajevói és Bora Mirković belgrádi újságíró kapott.

ELŐKÉSZÜLETEK A NYÁRI JÁTEKOKRA. Először kerül bemutatásra az ország nemcsak legismertebb, hanem rendszerint a legtöbb izgalmat is hozó nyári színpadunkon, a Dubrovnikai Nyári Játékok színterén Shakespeare II. Richárd című drámája, a kísérletező kedvéről ismert Mile Korun rendezésében. A II. Richárd mellett a Hamlet, Szophoklész Odipusz királya, Marin Držić Máro bácsija, Krleža Areteusa és Marjan Matković Heraklésza kerül bemutatásra, a fesztiváli színház előadásában. Vendégszereplése is meghívtak több fővárosi és vidéki színházat. Így például bemutatják az idei Sterija Játékok díjnyertes darabját, Milica Novković Kópárna című művét Dejan Mijač rendezésében, a belgrádi Atelje 212 előadásában, továbbá Shakespeare Macbethjét a priština-i Nemzeti Színház és Goldoni A kávéház című vígjátékát a helybeli színház előadásában. A rendezvény színházi részének az idén külföldi vendégei is lesznek: a krakkói színház Dosztojevskij A féltkegyelmű színpadi változatát mutatja be Andrzej Vajda rendezésében, cseh-szlovákiaiából pedig Ladislav Filka pantomimmestert várják. A zenei rendezvények műsorán szerepel a moszkvai kamaraopera Sosztakovics Az orr és Vaszilij Paszkevicz egy vígoperájával, valamint az Egyesült Államokbeli Maria Louisa balettgyűttes. A két hónapig tartó játékok alatt a zágrábi és a belgrádi filharmonia harminc koncertet ad.

Folynak az előkészületek a Gyulai Várszínházban is, ahol az idén jugoszláviai magyar szerző, Gobby Fehér Gyula drámája is műsorra kerül: a Forum drámapályázatának egyik díjnyertes műve, A budaiak szabadsága című történelmi dráma. Színrre állíttásával ifj. Szabó Istvánt, a Szabadkai Népszínház rendezőjét bízták meg.

Gobby drámájának várszínházi bemutatója július 22-én lesz.

DUDÁS KÁLMÁN MŰFORDÍTÓI DÍJA. Rangos elismerésben részesült a kishegyesi születésű, jelenleg Budapesten élő Dudás Kálmán költő és műfordító. Gazdag fordítói munkásságának elismeréséül a Horvát Írószövetség műfordítói díjjal tüntette ki. Ugyanilyen elismerésben részesült Giacomo Scotti jugoszláviai olasz fordító is. Dudás Kálmán egyébként Miroslav Krleža, Oskar Davičo és Mihajlo Lalić műveinek magyar nyelven való tolmácsolásával érdemelte ki a díjat. Dudás Kálmánt öt évvel ezelőtt a Szerb Pen Club is magas elismerésben részesítette.

A ZRENJANINIAK SZÍNHÁZI SIKERE. Az idén Pancsován rendezték meg tartományunk hivatásos színházainak hagyományos versenyét. A sorrendben 28. szemle elsősorban zrenjanini sikert hozott. A szemlén a Toša Jovanović Színház előadásában látott Gogol-darabot, A revizort nyilvánították a legjobbnak. Az előadást Svevo Žigon rendezte. A három színészi díjból ftelve, az Újvidéki Színház Harag György rendezte Három nővére lehetett a zrenjaniniai fő vetélytársa. Az Újvidéki Színház ezzel a fel lépéssel folytatta kiváló szereplését ezen a szemlén. Az újvidéki társulattól Ladić Katalin, Soltis Lajos és Fejes György nyert díjat, mellettük a zrenjanini Milenko Pavlovot és Forró Mihályt és az újvidéki Miodrag Lončar díjazták. Elismerésben részesült még a szabadkai id. Szabó István, az újvidéki Olja Vojnović és a zombori David Tasić. A szemle rendezői díját ifj. Szabó István és Paolo Magelli osztja a Blöse úrék mindenkinek tartoznak című Reményük-darab, illetve a zomboriak Vojcek című előadásának rendezőjét.

NYELVMŰVELŐ VERSENY, NEGYVENEZER RÉSZTVEVŐVEL. Májusban ért véget a Jó Pajtás hagyományos nyelvművelő versenye, amelynek eredményeit a palicsi általános iskolában megtartott záróünnepségen értékelték. Dr. Kaszás József, a rendezvény bíráló bizottsága elnökének összegezéséből idézzük az alábbiakat: „... a természetvédelem évében rendezte meg a Jó Pajtás a Jugoszláv Pionírjátékok idei akcióprogramjával összhangban A természet színpadán elnevezésű természetvédő és anyanyelv-ápoló fogalmazási és rajzversenyét, amelyen 152 általános iskola és 138 óvoda mintegy 40 000 óvodás és iskola-s gyermekekkel vett részt. Közöttük szerepelt a fogalmazási verseny 5000 más nemzetiségű tanulója is, akik a magyar nyelvet a környezetet nyelveként ismerik... A fogalmazásokból nemcsak a tanulók természet iránti helyes magatartása tükröződik, hanem az a képesség is, amellyel azt kis, remek — többnyire a költészet határán mozgó — írásokban a nyelv, a szép szó eszközeivel ki is tudják fejteni. A fogalmazások nem íróikon kívülről történnek vagy leírások, hanem igazi élményt nyújtó alkotások, amelyekben a gyerek összefonódik a természettel, az írása tárgyával, s így a fogalmazása nemcsak széppé, de őszinte hangvételűvé, meggyőzővé, értékessé válik... A gyermekrajzok és fogalmazásoknak ilyen értékes tartalmában benne érezzük a versenyt elindító pedagógusok odaadó és lelkes munkáját is, amely az eredményünket nemcsak biztosította, de meg is habványozta... Gyermeklapunk nemcsak kezdeményezője minden évben az immár több mint egy évtizede folyó tartalmas és nemes versenynek, de hozzáértő, lelkes szervezője is, amiért külön is magunknak érezzük a lapot, szülők és pedagógusok egyaránt.”

VERSEK ÉVE GYERMEKVERSEKBŐL. A Versek éve c. kiadványok összeállító — Domonkos István, Pap József és Tolnai Ottó — május végén levélben fordultak költőtársainkhoz, felkérve őket a további együttműködésre. Tekintettel arra, hogy a levél minden költészettel foglalkozónak szól, abban a reményben közöljük, hogy ezzel is segítjük a Versek éve már így is szép számú munkatársi csoportjának további bővítését.

„Késztelen — áll a levélben —, hogy Versek éve 1975 és a Versek éve 1976 kezdeményezése mozgósította költőinket, ismét a verse terelte a figyelmet. Ezúttal, folytatva a megkezdett munkát, határozottabb irányt szeretnénk szabni törekvésünknek. Éppen ezért gondoltuk, hogy az idén az ún. gyermekverseket fogjuk költőtársaink figyelmébe ajánlani.

Költészetünk egészét vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a gyermekköltészet nyújtotta lehetőségek nem tudatosodtak bennünk eléggé — kevesen éltünk velük. Gyermekversek rendszeresen író néhány költőnk munkássága a példa rá, hogy ezen a területen is kiváló értékeket lehet teremteni. Éppen ezért bízunk benne, hogy a Versek éve eddigi és újabb munkatársai jóhiszeműen és nagy alkotókedvvel fogadják indítványunkat, mint az előző években is és ezzel bebizonyosodik, hogy költészetünk individualitása és sokszínűsége »gyermekhangon« is megnyilatkozhat.

A begyűjtött anyagot ezúttal is a HÍDban közöljük, és különnyomtatban is megjelentetjük.

Hogy idejében elkészülhessünk a munkával, jó lenne, ha a versek szeptember 15-éig beérkeznének. A munka során szeretnénk személyesen is elbeszélgetni munkatársainkkal.

A verseket a következő címre várjuk: Pap József, 21000 Novi Sad, Bulevar Revolucije 8.”